

iz docela drugih razlogov, kakor jih sedanja prosvetna politika narekuje. Prav tako neke vrste srednjih šol niso bile v preteklosti najboljše izbrane in jih bo treba na novo razporediti. Učiteljska na primer dajejo mnogo več učitelje, kakor obstoji zanje dejanska potreba. Po drugi strani se pa opaža, da je premalo strokovnih šol, kolikor pa jih je, so potrebne reforme. Skratka, te stvari ni moči tu popolnoma in podrobno obrazložiti. Šola mora služiti svojemu namenu, in sicer tako, da se bodo učenci mogli z njo okoristiti, ne samo v eni, temveč v vseh panogah življenja, posebno pa v tisti, za katero so se pripravili.

PROSVETNO DELO MED NARODOM.

Toda glede na to, da nam primanjkuje celo še osnovnih šol, je treba narodni prosveti posvetiti tudi zunaj šole največjo pozornost. Tu se odpira široko polje za obilnejše delo, zlasti za prosvetljavanje našega kmeta. Že leta in leta se dela na tem polju, toda še mnogo je treba storiti, da se razvije njegove osebnosti in družabne vrline, da bo s svojim imetjem, v katerem moramo gledati del narodnega imetja, mogel napredneje ravnati in tako znatno olajšati ureditev vseh tistih gospodarskih problemov, ki jih on sam najtežje občuti. Koliko bi na primer bilo manj dolgovi, ki kmeta tako zelo pritiskajo, da se je doslej več delalo za narodno prosvetljavanje!

Tudi v političnem pogledu bo treba prosvetliti naš narod, da bo nam izpostavljen zapeljivo in sleparskim goslom; potem bo odprta pot pravi demokraciji.

Naposled mora sistem dela za narodno prosvetljavanje priti narodu v zavest, ker bi vsi bili zedinjeni v preprosti in naravni resnici, da državna skupnost kot najvišja zadruga mora močno zagotoviti vsakomur pošteno delo na vsakem polju, da bo živel življenje kulturnega človeka.

Tako tudi vsi gospodarski, politični in nacionalni problemi zahtevajo obnovo narodne prosvete. To nalogo, pa naj bo še tako težka, se bo kraljevsko vlada trudila, da jo izvede s prepričanjem, da so težkoče zato, da se premagajo, ne pa da bi šli mimo njih.

Težke čase najbolj občuti prosveta in kdor danes stoji po svoji dolžnosti na čelu resora, to najbolje ve. Z iskreno in globoko zavestjo mislim na težave vseučiliške mladine, in če bi v trenutku slabosti prav gotovo klonil, mi novih sil vliva tisti, čigar blagodejni veliki duh se je čutil v vseh podrobnostih in na vseh poljih državnega in narodnega življenja. To je blagopokojni Viteški kralj Aleksander I. Zedinitelj. Tudi kljub velikim in usodnim skrbem za mlado državo, da jo napravi krepko in spoštovano na vsem svetu, je poslušal svoje plemenito sree in imel časa in volje, da pokaže pot, po kateri moramo iti. Njegov študentski dom bo za zmerom spomin na njegovo toplo ljubezen do mladine in očetovsko skrb, da ji pomaga. Po tej poti resnične brige moramo iti, da izvršimo tisto, kar naj prinese solnce v življenje naše mladine.

VISOKOŠOLSKA MLADINA.

Mladina mora postati tisto, kar je bila. Tudi zato, ker njeno slavno ime popisuje najlepše strani naše zgodovine. Mladina je prva že v 60 letih preteklega stoletja zasajala naše zedinjenje. Ta najlepša ideja je njena. Zmerom polna vere v narodno bodočnost je ukalala najlepšo ustvaritev najlepše domovine, kakršno je narod kdajkoli imel.

Tudi če danes vidimo znamenje njene slabosti, moremo in moramo verovati, da se jih bo mladina sprostila. Takšne reči so bile tudi poprej.

Vštric s tem prizadevanjem mora tudi vsa naša družba storiti svojo dolžnost, da z združenimi silami omogoči ureditev nekaterih vprašanj, zlasti glede obsojanih slušateljev naših univerz. Zakaj, to vprašanje daleč presega okvir enega resora. Prosvetni minister mora mnogo pripomoči k pravilni ureditvi tega problema z izdelavo primerne učnega načrta za vse srednje šole, posebno pa mora posvečati pozornost kakovosti dela v njih. Tudi druge možnosti so, da se ognemo nesimpatičnemu »omejenemu številu« (numerus clausus) na univerzah in da se izbiranje najboljših za študij na univerzi vrši prirodnim potom, bodisi da se zrelostni skušnji da strožja oblika ali pa da se uvede pripravljalna skušnja za vstop za visoke šole.

Toda to ne bo zadostovalo, če se naša družba resno ne potruditi, da zaposli mlade krepko ljudi. Nočem delati nobenih očitkov, vendar naj tu navedem neka nasprotja. Na eni strani imamo ogromno število zdravnikov, ki ne morejo najti službe, na drugi strani pa so higienske razmere v nekaterih krajih uprav obupne. Tudi druge strani našega javnega življenja kažejo podobne razmere. Jasno je, da bi s prevzemom te mladine lastniki teh podjetij mogli izpolniti svoje obreke in jih razširiti. S prevzemom teh izšolanih dijakov pa bi podjetja dosegla tudi to, da ne pritiskajo preveč na državne ustanove.

Ako smo v prvem zanosu svojega udeležja ustanovili tri vseučilišča, je treba, da iz tega sklepa sledi tudi neke obveznosti. Po teh sklepih ne more in ne sme struktura naše družbe ostati tako primitivna, kakor je bila prej. Žive sile, ki jih ustvarjajo vseučilišča, morajo koristiti, ne pa obremenjevati narod.

Navzle temu pa ne smemo postati malodušni. Dovoliti ne smemo, da bi nam ugasnile ustanove, ki so nastale iz dobro utemeljenih nacionalnih potreb. Zato niti misliti ne smemo na ukinitve fakultet v Skoplju in v Subotici, kar zahtevajo z neke strani. Prav tako bi ne bil upravičen prenos teh fakultet k njihovim maticam ali v druga mesta.

Želim, da ostanejo vse naše kulturne ustanove, tako tiste stare in častiljive, ki so se z največjim poštovanjem in tako uspešno upirale hudemu in ubijajočemu pritisku tuje oblasti, kakor tudi tiste mlade, ki so vstale v svežem zraku osvobodene domovine, na mestih, kjer so nastale tako, da postanejo vsemu svetu viden dokaz naše kulture in prostornih meja naše velike zedinjene domovine.

To ne pomeni, da ne bi znal ceniti kulturnih vrlin naših manjšin. Z brezpogojno lojalnostjo in s skupno ljubeznijo do skupne domovine si bodo lahko utrdele svoj prirodni razvoj.

ZA SLOŽNO DELO ŠOLE IN CERKVE.

Tudi sodelovanje med šolo in cerkvijo ne sme naleteti z nobene strani na ovire.

Cerkev opravlja vzvišeni posel oplemenitenja človeških duš. Kdaj pa sta bila veličina in spokoj potrebnejša kakor danes, ko silijo splošne nevolje uprav k obupu?

Ne smemo podležiti malodušju, čeprav diha iz vsake naše besede skrb, ki nas duši. Spomnimo se divnih časov male Srbije, kako je v svobodi planila k znanstvu, književnosti in umetnosti. Kako hitro je mlada Srbija prehitela staro vojvodino in prevzela kulturno vodstvo med Srbi. V najkrajšem času so iz svobodnega političnega življenja vstale vse tiste ustanove, s katerimi se kulturni narodi dičijo. Genij narodne svobode je rodil učnjake svetovnega slovesa, pesništvo in književnike s prekrasnimi deli, ki jih povsod upoštevajo čeprav so vezane na časovne dogodke. Začeli so z osnovno šolo in končali z akademijo. Od tedaj je poteklo celih 50 let in kot prosvetni minister bom skušal, da to 50-letnico proslavim s temeljnim kamnom za hram naše znanosti, ki bo vreden veličine tistih, ki so jo ustanovili in tistih, s katerimi se hvalažna domovina pred vsem svetom ponaša.

JUGOSLOVENSKE POKRET MED HRVATI PRED ZEDINJENJEM.

Ko se je v hrvatskem delu našega naroda prebudila njegova narodna zavest, je borba na prosvetnem polju privedla Hrvate do politične zmage. Ko so se hrvatski poslanci vrnili iz peštanskega sabora so opisali težko borbo za materinski jezik svojim tovarišem v Hrvatskem Zagorju z besedami: »Tako smo se borili tri leta v težkem položaju s tistimi, ki nas sovražijo.« Tedaj se je začel velik kulturni pokret pod imenom ilirstva in so Hrvati s tem v zvezi kmalu dosegli svoj kulturni in politični preobrat.

Letos slavimo stoletnico slavnega pokreta, ki je Hrvatom dal tisto, kar danes izpričuje njihovo visoko prosvetljenost. Vse od osnovne šole do vseučilišča, muzejev, gimnazij, galerij in akademije, pa tudi slavna dakovska katedrala, vse je to vzniklo iz svežih duš in iz stremeljnih svetle dobe, iz katere se odraža svetli lik vladike Strossmayerja. Kot cilj svojega preporeda je postavil lepo jugoslovansko misel. S svojimi duhovnimi očmi je videl Jugoslavijo. Jugoslavija je zdaj stvarnost. Kako slepi bi morali biti, da je ne vidimo zdaj, ko je postala stvarnost.

Velika zedinjena država je vlila polet, ki se razvija vzporedno z drugimi narodnimi ideali. Tri vseučilišča, nove fakultete pri maticah in drugod, novi muzeji, novi pravci, novi časi v književnosti in umetnosti, vse to je znamenje njene veličine.

Toda prišli so nepričakovani udarci hudih časov, ki jih najbolj čuti prosveta. Malodušni pa ne smemo biti. Zato smo se za hip spomnili tistih lepih časov kakor lepih sanj, da se bomo zavedali, da moramo iz te borbe vsak na svojem mestu iziti okrepljeni. Če nečemo, da se bomo teh grenkih dni spominjali z žalostjo — in ta paradoks leži v človeški prirodi — moramo storiti svojo dolžnost. Za zgled naj nam bo tisti, ki je hotel vse svoje življenje posvetiti umetnosti in ki je zanj storil toliko, da je v teh hudih časih zapustil trajen spomin kulturnega napredka in muzeju, ki bo nosil njegovo visoko ime. Prvi kraljevi namestnik, ki je v usodnem času narodne nesreče po želji velikega kralja prevzel težko dolžnost, bo v enakem pravcu posvetil vse svoje sile naši veliki domovini.

Tudi mi ji bomo služili. To mora vsak verovati, čeprav je slika naših kulturnih stremeljenj za zdaj še temna. In če bomo pomagali svojim stvariteljem v brezštevilnih muhnih vsakdanjih vprašanjih, bomo to storili ne zaradi pomoči v borbi za kruh, marveč zaradi zavesti, da delajo za brezsmrtnost nas vseh in vsega naroda. Ko minejo sedanje nemile preizkušnje, bodo njihova dejanja pričala, da jih je prosvetni minister vlade Bogoljuba Jevtića pošteno podpiral. Pa tudi če bi tega ne storili, kaj zato. Skušali bomo vršiti svojo pošteno dolžnost. Napeli bomo vse sile, in zmerom bo dosti svežih moči za nami. Tedaj bomo hvalažni vsem svojim šolam, ki nam te nove sile le pripravljajo.

Zato se ne bojmo še tako velikih žrtv zanje. To delamo čeprav je naše delo težko in so časi hudi. Vse naše težave bo obvladal čut do prosvete.

Prosveta nam zdaj kleše ljubljene kralja za velikega očeta in vrednega naslednika. Naša dolžnost je, da kraljevo dete ne čuti burnih dni, ki jih mi preživljamo.

Dolžni smo storiti vse, da mladeniškega duha povedemo Jugoslavijo k novi sreči in novi slavi.

Čuvajte Jugoslavijo!

Iz delovnega občestva kmetsko-nadaljevalnih šol

V soboto, dne 16. marca so se zbrali v Celju v telovadnici okoliške šole učitelji naših kmetsko-nadaljevalnih šol. Ker bo o tem zboru prinesla podrobno poročilo Prosveta, se danes omejimo na najvažnejše. Delovnega občestva se je udeležilo nad 70 učiteljev nadaljevalnih šol. Kraljevsko bansko upravo je zastopal načelnik kmetijskega oddelka gosp. inž. Zidanšek, sreskega načelnika sreski šolski nadzornik gosp. Pestevšek, kot poročevalec je bil navzoč ravnatelj kmetijske šole iz St. Jurja gosp. inž. Petkovšek, kot gosta pa sreska kmetijska referenta iz Laškega in Šmarja.

Delovno občestvo je vodil predsednik tovariš Gosak, ki je pozdravil navzoče odličnike ter nato v globoko čutečih besedah orisal napore blagopokojnega Kralja Zedinitelja za prosvetno kmetijstvo kot najvažnejšega stanovskega činitelja naše domovine. Spomin velikega pokojnika so navzoči počastili z molkom in nato vzkliknili mlademu vladarju.

Pozdravne brzojavke so bile odposlane ga. ministru dr. Marušiču, banu dr. Pucu in pomočniku bana dr. Pirkmajerju.

Gosp. načelnik inž. Zidanšek je pozdravil delovno občestvo v imenu kraljevske banske uprave in nato podal izčrpno poročilo o tekočih stremeljenjih države in banovine, da se pomore kmetu preko težav današnjih dni. Dotaknil se je v svojih izjavah vseh kultur in točno opredelil njihovo rentabilnost z ozirom na domači in tuji trg.

Poročilo o delovanju našega kmetsko-nadaljevalnega šolstva v tekočem letu je podal gosp. šolski svetnik prof. Krošl. Poudaril je posebej temeljne smernice šolstva, ki temelji na ljubezni do podedovane zemlje, na tradiciji domače hiše in povezanosti z zemljo,

ki je bila mati mnogim rodovom v dobrih in slabih časih. Vseh šol je v banovini 145, novih 26, nepopolnih 22, učencev 2301, izrednih poslušalcev 7900. Učnih moči je bilo rednih 150, pomožnih 45, predavanih je bilo 4750.

O kmetijskem knjigovodstvu je govoril g. inž. Petkovšek, ki je osobito naglašal, da se ta panoga kmetovega dela v obče in celo med naprednejšimi gospodarji tolmači popolnoma krivo, ker se smatra le kot več ali manj enostavno zapisovanje dohodkov in izdatkov. Pravo kmetijsko knjigovodstvo je zamišljeno kot važno vzgojno sredstvo, ki bo kmeta zelo povezovalo z njegovo zemljo in ga naučilo, da je mnogokrat vzroke za neuspehe iskati v gospodarstvu samem.

O pomenu kronike kmetijske hiše je govoril predsednik tov. Gosak, ki je obravnaval vprašanje z načelnega stališča, podal pa tudi mgljaje za praktično izvedbo. S to zadevo se bo itak moralo baviti še naše časopisje.

Sledila so poročila funkcionarjev in se brez debate odobrila.

O našem šolstvu in o gospodarskih ter socialnih razmerah v posameznih pokrajinah so poročali tov. Winkler, Gosak, Titan, Sotošek, Klugler, Mihelčič in Kravos.

V imenu odbora je tov. Verk predlagal resolucije tičoe se četrtrinske vožnje, učnih pripomočkov, premestitev, fakultativnega obiska, sreskih kmetijskih odborov in naših načel glede sodelovanja s faktorji kmetijsko pospeševalne službe.

Soglasno izvoljeni odbor se je konstituiral: preds. Gosak, podpreds. Verk, tajnik Ostanek, blagajnik Inkret, urednik Grčar, člani: Klugler, Borko, Jurančič, Titan, Dolgan in Kravos.

Po dobrih šestih urah razprave je predsednik zaključil dobro uspešno občestvo.

Delovno občestvo učiteljev gospodinjsko-nadaljevalnih šol

Dne 23. marca 1935. je imelo občestvo učiteljev gospodinjsko-nadaljevalnih šol svoje redno vsakoletno zborovanje v Celju na meščanski šoli. Udeležilo se ga je okrog 70 voditeljic in rednih učnih moči.

Po otvoritvi pozdravi tov. predsednica Mešičekova g. načelnika kmetijskega oddelka ing. Zidanška, ki zastopa obenem tudi g. bana in g. podbana, nadalje referenta za kmetijsko nadaljevalno šolstvo g. Jožeta Krošla, voditeljico kmetijsko-gospodinjske šole v St. Jurju tov. gospo Knezovo, zastopnico JUU tov. Vudlerjevo in sreskega kmetijskega referenta za Celje g. Verniga.

Nadaljnje njene besede so posvečene blagopokojnemu Viteškemu kralju Aleksandru I. Zedinitelju. Vse naše delo naj bo usmerjeno v izvrševanje njegove oporoke.

Po enominutnem molku izreče v imenu vseh obljubo vdanosti in zvestobe našemu mlademu kralju Petru II. želeč, da bi tudi on hodil po potih svojih velikih prednikov.

Odpošljejo se pozdravne brzojavke gospodu banu, gosp. podbanu in g. načelniku prosvetnega oddelka.

K besedi se oglasi g. načelnik ing. Zidanšek. Občestvo pozdravlja v imenu g. bana in g. podbana, ki delo gospodinjsko-nadaljevalnega šolstva budno zasledujeta. Kot dosedaj, tako bosta tudi v bodoče razvoju tega šolstva pomagala moralno in materialno.

Predvsem pa poudarja g. načelnik dvoje: 1. Sodelovanje z vsemi gospodinjskimi učiteljicami. Gospodinjsko-nadaljevalna šola naj pripravljata kmetijska dekleta, da bodo obiskovale potujoče gospodinjske tečaje in redne celoletne gospodinjske šole. Le na sodelovanju in medsebojnem podpiranju učiteljic vseh treh vrst gospodinjskih izobraževališč, sloni uspeh gospodinjskega šolstva.

2. Poleg praktičnih navodil naj se daje dekletom tudi duhovne direktive. Odstranjujejo naj se razne napake ter plemeniti čustvovanje in mišljenje kmetijske ženske mladine. Žena je ustvarjena da ljubi svoj dom. To ljubezen naj razširi na širši krog — ožjo domovino, državo.

Gospod načelnik se spominja lanskega sestanka delovnega občestva. Misli iznešene na njem so ga spremljale vse leto. Tudi letos želi uspeha. Debatira naj se o praktičnih potrebah. Učiteljice naj doka čim več dobrih pobud, da bo mogoče še nadaljnji razvoj gospodinjsko-nadaljevalnega šolstva.

Tov. predsednica poudarja, da smo bile vedno pripravljene na sodelovanje z ostali

Lepo boste oblečeni

ako si nabavite tkanine za plašče, kostume ali obleke pri tvrdki

A. ŽLENDER
LJUBLJANA — MESTNI TRG 22

Tvrdka ima ogromno izbiro različnega manufakturnega blaga, res dobrih kvalitet, okusnih vzorcev in barv in skrajno solidnih cen.

Učiteljstvu popust! — Vzorci na zahtevo!

mi učiteljicami potujočih tečajev in stalnih šol. Gospodinjsko-nadaljevalnih šol ni smatrati kot konkurenco zgoraj omenjenim, ampak pripravo za nje.

Odkar obstoja gospodinjsko-nadaljevalno šolstvo se vzgajajo in navajajo dekleta k ljubezni do domovine. Uspeh tega dela se je pokazal ob kraljevi smrti, ko je ravno mladina s svojo globoko žalostjo dokazala kako ljubi kralja in domovino.

G. načelnik Zidanšek je nato raztolmačil najvažnejše akcije, ki jih uvaja kraljevska banska uprava v svrhu pospeševanja kmetijstva. Obrazložil je predvsem one, ki zadevajo tudi ženo, oziroma bi se mogle pospeševati v gospodinjsko-nadaljevalnih šolah.

Po referatu se je razvila živahna debata. Predvsem so iskale učiteljice informacij kako izboljšati razne panoge kmetijstva, kje dobiti potrebnih navodil itd.

V debato je posegel tudi sreski kmetijski referent g. Vernig, ki želi tesnejšega sodelovanja z gospodinjsko-nadaljevalnimi šolami. Ob vsaki priliki naj bi voditeljice iskale pri kmetijskih referentih strokovnih nasvetov.

Gospod svetnik Krošl je govoril nato o »Razvoju gospodinjsko-nadaljevalnih šol«.

Gospodinjsko-nadaljevalne šole polagajo temelj praktičnega znanja, poleg tega pa vzgajajo žensko kmetijsko mladino za občestvo kmetijske družine, naroda in države.

Vseh gospodinjsko-nadaljevalnih šol je 124. V letošnjem letu deluje 61 šol, od teh 21 novoustanovljenih.

Največ gospodinjsko-nadaljevalnih šol je v srezih: Celje, Ptuj, Črnomelj, Dravograd, Ljubljana okolica, Maribor levi breg.

V letošnjem šolskem letu je 861 gojenk. Rednih učnih moči 94, izrednih 25. Na 15 šolah poučuje samo po ena učna moč.

Popolnoma kvalificiranih učnih moči je 116.

Tov. Pleškova je v svojem referatu: Namen gospodinjsko-nadaljevalnih šol in dosežanja praksa« opozorila na nekatere nedostanke. Pri pravilni razdelitvi dela bo marsikateri voditeljici delo olajšano. Predočila nam je kako razvrstiti delo, kjer poučuje samo ena učna moč, kako, kjer poučujeta dve in sicer posebej za celodnevni in posebej za pol-dnevni pouk.

Glavna pogoja za uspeh sta: pravilna razdelitev dela in dobra priprava.

Tov. Klunova pa je v referatu: »Nadaljnja izobrazba učiteljic gospodinjsko-nadaljevalnih šol«, zbrala na podlagi izkustev celo vrsto momentov, kjer je potrebna izpopolnitev v izobrazbi. Glavno zanimanje naj velja praktičnim kmetijskim panogam in to v trideskemu od banovine prirejenem tečaju.

Tajnica Grum-Skuljeva je podala pregled dela v tekočem letu.

Sej ožjega odbora je bilo 9, širšega 2, skupno z odborom učiteljev kmetijsko-nadaljevalnih šol tudi 2.

Na predlog odbora je izdala kr. banska uprava poseben odlok, ki ureja kvalifikacijo voditeljic oziroma učiteljic.

Usposobljenostna izpričevala bodo izdana, ko se banska uprava s posebno inspekcijo g. referenta in ene članice odbora prepriča, da delajo voditeljice v zmislu učnega načrta in po enotnih smernicah.

Izmed treh predvidenih brošur je prva že izšla, druga je pripravljena za tisk, tretja pride na vrsto v jeseni.

Za izpopolnitev znanja iz kmetijskih panog se je izdelal načrt in pravilnik.

Stalna zastopnica našega šolstva pri JUU, sekcija Ljubljana je tov. Marija Pleškova.

Del »Prosvete« namenjen gospodinjstvu nadaljevalnemu šolstvu bo urejevala tov. Andreja Grum-Skuljeva.

Tov. blagajničarka Plavšakova pove stanje blagajne. Za njeno vzorno vodstvo se ji izreče zahvala.

Sprejetih je več predlogov, ki se objavijo v »Prosveti«.

Sekcija Jugoslovanske ženske zveze Ljubljana je poslala dopis, v katerem vabi k pri-

stopu. O izvedbi tega bo sklepal novoizvoljeni odbor.

Novi odbor se je konstituiral tako: predsednica Anka Mešiček, podpredsednica Marija Pleško, tajnica Andreja Grum-Skuljeva, blagajničarka Marta Plavšak, odbornice Angela Pečnik, Neža Klun, Mira Jankovič, Pavica Marija, Hlebec, Neudl.

Ožji odbor tvorijo: Pleškova, Grum-Skuljeva, Plavšakova.

Kdo ruši višjo pedagoško šolo?

V svojem članku: »Kolikoli smo na boljše« sem se poleg gnotne strani absolutentov »Višje pedagoške šole« (V. p. š.) dotaknil s povzdignjenim glasom tudi vprašanja V. p. š. Ta moj povzdignjeni glas, kategorično narekovan po razmerah, ki sem jih spoznal na V. p. š. je »več absolutentov V. p. š.« razume kot ironijo, kot sarkazem, kot rušenje — kot udarec z najtežjim klavirjem. Onih mojih par isker je vžgal, ogenj je podpalil še tiskarski škrat, ki je iz »šale« napravil »šolo« (to tovariši ni šala). Seve so se za tiskarsko napako oprijeli omi, ki mi odgovarjajo in okrenili stvar tako, da izgleda: Kunst ruši; mi »z vsilo svoje vesti in prepričanja« držimo.

Da ne bom delal krivice niti znanstveni ustanovi niti učiteljski javnosti, ki mora vedeti, kakšne so učiteljske institucije, pa tudi ne grupi absolutentov, naj v prav kratkih potezih razložim, zakaj sem povzdignil svoj glas. Ne delam to zaradi svoje obrambe, niti nimam namena rušiti, nego moram opozoriti na glavne nedostatke V. p. š. Pri tem naštevam ne bo vodila misel, da bi bilo v veliko korist prosveti, ako bi bilo malo več, četudi ostre kritike in malo manj strahu in pretirane hvale.

O vprašanju, da li nam je Višja pedagoška šola potrebna ali ne, ni treba izgubljati besed. Potrebna nam je, prepotrebna: pedagoška. Pred vsem pedagoška. Podrtavam to radi tega, ker hočem razdvojiti pojma »pedagoška« in »akademska«. »Akademska« namreč v zmislu, ki se danes meče levo in desno kot »dobar dan«. »Akademska« so nam na žalost danes skoraj vse šole — mislim: v vseh šolah se »predava«. Častno izjemo v tem tvori osnovna šola, ki se ima zahvaliti za svoje metode dejstvu, da je učiteljstvo šlo skozi metodičen, pedagoški ožen naših učiteljskih in se hvala bogu ni pokvarilo z »akademičnim« sistematičnim in dociranjem, temveč obrača svojo pažnjo razvoju vseh sposobnosti.

Potrebna nam je torej predvsem pedagoška šola. Ni dovolj, če se na pedagoški šoli predava pedagoška, nego mora biti vse delo na šoli v skladu s pedagoškimi težnjami.

Dve višji pedagoški šoli imamo. Eno v Beogradu, drugo v Zagrebu. Na šoli v Beogradu se vzgajajo »bodoči nadzorniki«, na oni v Zagrebu pa »nastavniki« meščanskih šol. Kaj piše v programu, je za mene vse eno, glavno je, kako se postopa. To, vidite, je že ena od velikih napak V. p. š. Ena vzgaja nadzornike, druga nastavnike. Obe pa delata približno enako. Kje je tu pedagoška osnova.

Višja pedagoška šola pa mora biti posvečena obči pedagogiki in to v največji meri. Absolventom mora po diplomskem izpitu biti dana svoboda, da sami izbirajo, hočejo li na meščansko šolo ali na osnovno (zakaj je baš ta zapostavljena) ali »za nadzornike«.

Na obe šole se sprejemajo odlični kandidati po konkurzu Ministrstva prosvete. Na ta način je preprečen vstop na šolo onim našim učiteljem, ki se ne morejo ponašati z odlikami,

pa so v praksi odlični delavci. Ni pedagoško, sodobno pedagoško, prezreti to važno dejstvo. Ravno Višja pedagoška šola bi morala temu zlu stopiti na glavo s tem, da bi poskušala drug pravičnejši, sodobnim težnjam odgovarjajoč način izbiranja, pa bi potem našla tudi drug način dela.

O podrobnem delu vse šole ne morem govoriti ker je vse delo podeljeno na pet grup. Poznam pa podrobno delo v 5. skupini in smatram za svojo dolžnost, da delo v tej skupini stavim v paralelo z najosnovnejšimi pedagoškimi zahtevami.

Peta grupa je po mnenju slušateljev najlažja. »Kaj je tu treba? Pisati, delati v delavnici — no edino matematika bi se smatrala kot težji predmet in še morda deskriptiva. Teoretsko pedagoško se itak moramo učiti vsi — praktična pedagoška pa sploh ni predmet.« Take izjave samih slušateljev jasno karakterizirajo, da so slušatelji mnenja, da je predmet v svoji polni vrednosti takrat, kadar je treba sestiti in se guli. Toraj ostriti spomin in zopet ostriti spomin.

Za praktično pedagoško ni bilo skript. Bile so samo beleške in kritike — pa razgovori. Upoštevalo se je mnenje vsakogar, tudi onih, ki pri drugih sorodnih predmetih »še niso smeli« imeti svojega mnenja. In? Mar ne bi morala biti ravno pedagoška eden od glavnih, da ne rečem najglavnejši predmet na pedagoški šoli. Ne teoretična, nego praktična. Delo v seminarjih, v razredih, z materialom, ki ga bomo vedno imeli pred seboj. Takega dela se človek iz knjige ne more naučiti. In zakaj je bilo tako? Radi tega, ker je celokupno delo v šoli uperjeno le na čimveč znanja, verbalnega znanja. Onega, o čemer te lahko vprašam, pa ti vzdignem šest prstov, da veš, da je šest točk. Za praktično pedagoško je v Zagrebu en sam profesor, strokovnjak za jezik, pisec čitank, človek, ki je bil učitelj, ki je v metodi vzrastel, ki ves diši po modernih metodah. Ali ta, en sam profesor, ne more voditi metodike vseh predmetov. »Vedite: brez lastovke ni pomladi — a: ena sama lastovica še ne napravi pomladi. Praktična pedagoška na Višji pedagoški šoli zahteva toliko strokovnjakov, kolikor je predmetov in to takih strokovnjakov, kot je oni za jezik. Ako bi se pristopilo k tej reformi, bi odpadlo v seminarjih pisanje po diktatu. To ni samo kritika. Pisali smo ves semester, pisali in pisali, po diktatu! Kje je tu pedagoška?? Kje je tu gospodarstvo? Poglejte v proračun V. p. š. in izračunajte koliko stane ena ura predavanja. Izračunajte, koliko je ur v semestru, po dve na teden. Ali najlepše šele pride. V tem diktatu smo predelali zgodovinski razvoj do tam, kjer bi prav za prav V. p. š. morala pričeti: do svetovne izlozbe v Parizu. In še to — vse, kar sem napisal, sem po študiju kupil na Dunaju vezano za Din 50.—. Mnogo obširnejše in ilustrirano.

Ako bi se mogli naučiti vse iz knjig, bi nam bila šola nepotrebna. Če nam diktirate, nam pišete knjigo in ukinjate sijajen naslov

zavoda sami. Poznam mnoge slušatelje, ki na nekatera dolgočasna predavanja sploh niso prihajali, pa so se vendar naučili iz knjig in skript in položili izpite. V ostalem, tako smo delali vsi. Saj smo morali predelati in polagati izpite tudi iz snovi, ki se v šoli sploh ni predavala. No in če smo zamogli naučiti se to, bi nas rajše lepo pustili na svojih mestih, nam določili snov in mi bi polagali izpite. Imeli bi časa, da stvar preštudiramo, vršili bi službo in bi država prištedila lepe milijone. Interesantno je to, da se to dogajalo zopet baš pri čisto pedagoških predmetih. Prepotrebna dela v razredih smo videli malo. Vsi niso prišli niti na vrsto. O delu v razredih meščanske šole, ki so sestavni del V. p. š. je v seminarjih padlo mnogo težkih besed. Ves študij pedagogike bi moral biti navezan več na delo v razredih in manj na knjige oziroma skripte. Če je že trenutno tako, da so absolutenti šole v Zagrebu namenjeni meščanskim šolam, jim je treba podati metode dela v meščanski šoli.

Risanju in ročnemu delu je treba na šoli posvetiti pažnjo, kot jo ono zasluži in kot jo uživa v ostalih evropskih državah. Baš na osnovi novih metod risanja je v celokupni pedagogiki nastala revolucija o kateri smo na V. p. š. malo, premalo čuli. Risanje samo sem si predstavljal povsem drugače. Tu sem bil najbolj razočaran, saj mi je bilo glavni predmet.

Pričeli smo namreč — z meandrom. V osnovni šoli sem ga risal, risal sem ga v gimnaziji, risal na učiteljsko in prisoval na Višji pedagoški šoli. Takrat sem se zaklel, da ga nikdar več ne bom. Od meandra smo prešli na prisovalanje mavrskih motivov, prepletov, Kunzfeld, reformator risanja v Avstriji piše v svoji knjigi: »50 Jahre Zeichenunterricht und Kunsterziehung« tole: »Es wurde (Das Figurale Zeichnen — okoli leta 1850.) neben Kopfzeichnungen von den Schülern entschieden bevorzugt, während die Zeichenlehrer Wert darauf legten, das auch »Ornamente« nachgezeichnet wurden — welche zunächst nur wertlose Arabesken vorstellten.« Od tega prisovalanja smo prešli na risanje po naravi: na »gledanje — in risanje«. Tudi te metode so v sodobni pedagogiki že zdavnaj zavržene in opuščene istotako, kot so zapuščene metode bratov Dupuis, po katerih

smo pričeli risati v Beogradu. Mar pedagoška šola za nove edine pravilne, v vsem svetu priznane metode ne ve? Naš narodni ornament nam ni prišel niti v bližino. V bližini V. p. š. stoji etnografski muzej z zbirkami, ki se jim divi ves svet. Nam ni bilo dano, pod strokovnim vodstvom znanstvenikov višje ped. šole dobimo vpogled v te narodne zaklade. Nam ni bilo dano, da pod strokovnim vodstvom V. p. š. razgledamo zbirke slik in zagrebško arhitekturo — a niso pozabili »pedagogi«, da nam nadrobijo imen in del izvlečenih iz knjig in da nam zapretiljo, da moramo i imena i dela znati na pamet.

Ako hoče takemu postopku dati kdo ime pedagoški, naj se podpiše, da bomo vedeli kdo je to.

A kje je pisanje. Ne lepo pisanje. Sodobno pisanje. Ni ga.

Risanje in ročno delo, ta nerazdvojna predmeta, ta jezik, nimata na V. p. š. nikakršne organske zveze.

Vse drugače se nam je predavala deskriptiva. Metodično dovršen postopek odličnega profesorja nam je vcepil silno ljubezen do predmeta. Menda ga baš radi tega nekateri niso smatrali za predmet. Velika je škoda, da isti profesor ne predava matematike.

Matematiko smo namreč požirali. Zdelo se mi je, da so nam hoteli nastaviti lijake in v nje vlivati vso matematično znanost s tako vehemenco, da so se kanali zamašili. »Non multa sed multum« nam je polagal očeto vsko na srce pokojni Pirc.

Ako krenem s te poti zopet v bližino naslova, moram iz navedenega zaključiti: Vsako delo mora dovoliti in prenesti kritiko. Če je kritika ostra, je to samo znak, da so prilike, o katerih se govori, take, da se dajo popraviti samo z ostro kritiko. Ironija je le tam, kjer se vsiljuje sama, sarkazme pa ustvarjajo ljudje.

Pedagoška šola je potrebna. Nihče nima pravice, da udari po njej. Ne rušijo šole oni, ki so z odprtimi očmi šli skozi njene učilnice, nego oni, ki so naučeni vedno le priknavati, pritrevati in hvaliti. Hram naj ostane, svet nam je. Svečenstvo v njem pa naj »gre v sebe« in naj se reformira vsaj v toliko, da bo samo verovalo v vero, ki jo mora oznanjati in da 'bo po tej veri tudi živel!

Kunst Vilim.

Splošne vesti

— Zahvala ministrskega predsednika g. Bogoljuba Jevtića za učiteljske pozdrave z zborovanja 9. sreskih društev JUU na Taboru v Ljubljani:

Jugoslovenskom učiteljskom udruženju, sreskom društvu u Litli.

Po nalogu Gospodina Pretsednika Ministarskog saveta, čast mi je izjaviti Vam njegovo zahvalnost za pozdrave koje ste mu uputili za Masarikove proslave u Ljubljani.

Lični sekretar Pretsednika Ministarskog saveta savetnik S. Kojić.

— Upraviteljstva se ponovno naprošajo, da izposlujejo pri krajevnih šolskih odborih plačilo zaostale naročnine »Popotnika«. Kajti, če bo dolžna naročnina še dalje znašala preko Din 80.000.— in ne bo v najkrajšem času poravnana, bo nastala nevarnost, da bo moral »Popotnik« prenehati. — Uprava JUU.

— Novi člani Glavnega prosvetnega sveta v Beogradu. Ker je iztekla triletna doba članom Glavnega prosvetnega sveta ministrstva prosvete, so bili s kraljevim ukazom imenovani novi člani v stalni odbor in širji odbor glavnega prosvetnega sveta. Iz dravske banovine so imenovani v stalni odbor g. Josip Mazi, direktor I. drž. realne gimnazije v Ljubljani, in g. Ivan Dimnik, predsednik Jugoslovenskega učiteljskega udruženja v Beogradu, v širji odbor pa poleg teh prof. Fran Grafenauer, predsednik sekcije profsorskega udruženja v Ljubljani, in univerzitetni prof. dr. Jovo Hadži iz Ljubljane. Za predsednika Glavnega prosvetnega sveta je imenovan g. dr. Vladimir Čorović, rektor univerze v Beogradu, za podpredsednika g. Jelenko Mihailović, rektor Višje pedagoške šole in direktor Seizmološkega zavoda v Beogradu. Prvo zasedanje Glavnega prosvetnega sveta, ki je trajalo ves prešli teden in še zaseda, je otvoril g. minister prosvete Stevan Čirić, ki je podal članom daljši ekspezo o prosvetni politiki.

Radio v službi ljudske vzgoje.

Skrb ministrstva prosvete in ostalih kulturnih činiteljev za ljudsko vzgojo pronicava vedno bolj in bolj med najširše plasti naroda in uporablja pri svojem delu najrazličnejša sredstva. Tako je prišel v poštev tudi radio, ki je eden največjih in najboljših posredovalcev pri ljudski vzgoji. V Č. S. R. se uporablja tudi radio v veliki meri za ljudsko izobraževalne akcije, kar je ponoven dokaz, da je kulturno življenje na visoki stopnji. Koncem leta 1927. je znašalo število radio-sprejemnih postaj v Č. S. R. nad 200.000, danes se je število potrojilo. Tehnična ureditev oddajnih postaj se neprestano izpopolnjuje in izboljšuje in smelo smemo pričakovati, da bo število radio-abonentov še naraslo, posebno, ako se bodo gospodarske razmere izboljšale. Tudi programi vseh češkoslovaških radio-oddajnih postaj se neprestano izboljšujejo in hočejo doseči prvo mesto med vsemi evropskimi postajami. Zaradi tega obstojajo pri oddajnih postajah posebni odbori, ki določajo strokovne programe. Le-ti skušajo nuditi svojim poslušalcem ne samo strokovnega pouka, marveč delujejo tudi vzgojno. Kulturne in vzgojne korporacije uveljavljajo svoja predavanja potom posredovanja Masarykovega ljudsko izobraževalnega zavoda.

Ljudsko izobraževalna predavanja oddajajo vse češkoslovaške radio-oddajne postaje in sicer v Pragi, Brnu, Bratislavi in v Košicah.

Za češkoslovaške radio-oddajne postaje so angažirane naslednje institucije: Narodno gledališče v Pragi in Brnu, slovaško narodno gledališče v Bratislavi in Češka filharmonija, ki ima pogodbo, na podlagi katere mora izvajati za radio 30 koncertov letno. Poleg tega sodeluje pri praški postaji tudi Češki kvartet. Razen navedenih umetniških ustanov ima vsaka postaja lastni komorni ali simfonični orkester.

Za otroke je urejen otroški kotichek, šolski radio pa služi pouku in zabavi češkoslovaške mladine. Smoter češkoslovaške radiofonije je, da bi mogel poslušati vsak češkoslovaški državljani radio oddaje.

(Dalje prihodnjič.)

Sistem javnega izobraževanja na Češkoslovaškem

(Iz češčine prevedel V. K.)

(Nadaljevanje.)

Statističen razvoj prosvetne organizacije in prosvetnega delovanja je naslednji:

Leto	Število otrok, prosv. odborov	Število kraj. prosv. odborov	Število predav. v učiteljskih	Število posl. učiteljev	Število zabav. in poučnih ustanov	Celotno število izvršnih akcij
1923	500	4390	26202	1594243	25745	51947
1924	542	7322	33973	2874585	49588	83561
1925	528	8807	42282	3589722	51250	93532
1926	569	8442	47873	3617143	59998	107871
1927	555	10893	51425	3837539	74740	126165

Razvoj čeških javnih občinskih knjižnic:

Leto	Knjižnica	Zvezkov	Čitalcev	Izposojil	Prejemkov Kč	Občinskih prispevkov Kč
1920	2885	1362303	241801	2511978	2720641	2051038
1921	4909	1879234	319053	4538301	6009496	4523348
1922	neugotovljeno			približno		5600000
1923	7021	2609373	440321	7102443	8579222	6839352
1924	7694	2876555	468511	8190446	9246671	7565297
1925	8005	3179745	485088	9348395	9913501	8266507
1926	8254	3483790	510930	9383112	10807400	9070156
1927	8527	3682410	500568	10036357	11104695	9411726

Skupaj . . . 53327424

Celotno stanje javnih občinskih knjižnic v Č. S. R. koncem leta 1927. je bilo naslednje:

Narodnost	Knjžnice	Število zvezkov	Čitalcev	Izposojil	Prejemkov Kč
češkoslov.	11274	3943988	619217	10780617	11927836
nemških	3126	1358389	212449	3347387	4029656
madžarskih	631	92508	39392	246932	212659
podkarpatsko-ruskih	265	35406	5272	23794	28951
poljskih	59	14593	3990	41863	76206
Skupaj	15355	5444884	880326	14440593	16275308

Ljudska vzgoja in javno mnenje.

Sodelovanje in obisk pri javnih prosvetnih ustanovah je prostovoljen, vendar se vedno vzpodbuja in oživlja sodelovanje z najrazličnejšimi novotarijami, tako, da je javnost čim bolj zainteresirana za to delovanje.

Javno mnenje ustvarjajo predvsem časopisi. Zaradi tega izdaja centralni odbor strokovne ljudsko izobraževalne časopise, v političnih listih so pa pogostoma obelodanjeni ljudsko izobraževalni članki.

Odbori prosvetnih društev delujejo za duhovne interese ljudstva, za njegove življenjske potrebe ter se borijo proti nezdravim pojavi. Vodilne osebnosti prosvetnih udruženj skušajo priti v stike s preprostim ljudstvom ter izmenjavajo vzajemno misli. Posvetujejo se kaj in kako naj bi se izvedle pojedine akcije, da bi imele v najširših plasteh naroda uspeh.

Propaganda za javno prosvetno udejstvo vanje se prične že v šoli pri mladini in se stopnjuje, čim bolj dozoreva učenčeva psiha. Pomen javnih občinskih knjižnic poudarja učiteljstvo ter skuša potom šolarske knjižnice in pouka pridobiti učence za čitanje v pošolski dobi. Mladina odnese iz šole mnogo veselja do čitanja in s tem do nadaljnje samozobrazbe.

Z letaki in lepaki, z razgovori in agitacijo v časopisih se vzbuja zanimanje za dobre ustanove.

Ministrstvo prosvete, okrajni prosvetni odbori in krajevni prosvetni odbori izdajajo sezname in programe prosvetnih ustanov in prireditve, ki se vrše v državni, v okraju in na

vasi. Ti se dajejo v razprodajo v knjigotržnice, trafike in v druge številno obiskane lokale, razbočajo se za naznanila v izložbah, itd. V večjih mestih se uporablja tudi svetlobna reklama za objavo prosvetnih prireditev. Prireja se razne razstave.

Zanimanje za čtivo se širi s časopisnimi referati o knjigah, s predavanji o pisateljih, katerih knjige se nahajajo v knjižnicah, s propagandnimi lepaki, z razbočanjem slik in podob pisateljev, z razstavljanjem knjig in rokopisov, z razširjanjem tiskanih seznamov knjig in knjižničnih prirastkov ter opozoritvijo na najboljše dela, objavljanjem seznamov najpridnejših čitalcev, knjižnicami ocenami in nagradami za čitatelje, s knjižnimi darili itd.

Zanimanje za predavanja se vzbuja v časopisih, s pravilnim izborom predavanj in njihovih naslovov, z dobro odbiro simpatičnih govornikov, s pravilnim izborom lokalov, kjer se predavanja vršijo, z določitvijo najugodnejšega časa za predavanja in s pravilno in okusno okrasitvijo predavalnic.

Za radio predavanja je mogoče doseči zanimanje prebivalstva s tem, da se vršijo ljudsko izobraževalna predavanja za najširše plasti naroda. Prebivalstvu se nudi prilika za poslušanje, ker so nameščeni radio-sprejemni aparati v trgovinah, na razstaviščih, v predavalnicah itd. Zanimanje se dviga z razstavami sprejemnih postaj, s propagandnimi članki, z izpremembami pri predavanjih, z brošurami, z napeljavami radijskih aparatov v šole, v društvene lokale itd.

Za umetniško vzgojo se vzbuja zanimanje že v šoli s sistematično vzgojo estetskega čuta z razstavami, z organiziranimi izleti na razstave ali v stalna gledališča, na velike koncerte, dalje s predavanji s skioptičnimi slikami, s kratkimi predavanji ter ilustriranimi knjigami.

Za gledališke predstave se vzbuja zanimanje s fotografijami avtorjev, s slikami igralcev, s časopisnimi članki, z uvodnimi govori itd.

Reklama se za prosvetna podjetja neprestano izpopolnjuje, izboljšuje in hitro napreduje.